

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Angelus cognoscat seipsum. artic. 1. disputat. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

QVÆSTIO LVI.

De cognitione Angelorum respectu rerum immaterialium.

ARTICVLVS I.

Virum Angelus cognoscat seipsum.

DISPVATIO I.

DISPVARE incipit de obiectis ad quæ se extendit cognitio Angelorum; atque in hac quæstione disputat de obiectis immaterialibus. In hoc verò primo articulo, licet petat, an Angelus seipsum cognoscat, potissimum tamen immoratur in explicando modo, quo seipsum cognoscit, vtrum scilicet per suam substantiam concurrentem in modum speciei intelligibilis, an per speciem aliquam superadditam.

Quid de hac re dicendum sit, ex iis, quæ quæst. 2. articulo 2. & aliàs sæpe in superioribus diximus, est manifestum. Cum enim ex ratione solum speciei constituitur, vt vicem obiecti suppleat, concurratque efficienter loco illius cum potentia ad productionem notitiæ, idque quando obiectum ipsum idcirco id per seipsum non potest præstare, quòd vel non sit sufficienter coniunctum cum potentia, vel non sit ei in gradu spiritualitatis proportionatum, vt cum ea possit concurrere, consequens profectò est, vt cum substantia Angeli cum intellectu Angelico sit sufficienter coniuncta, eique in gradu spiritualitatis sit proportionata, necessaria non sit alia species, per quam Angelus se ipsum cognoscat, sed satis sit substantiam ipsam Angeli concurrere cum intellectu Angelico in modum speciei intelligibilis ad eliciendam, producendamque intellectionem ac notitiam, qua Angelus seipsum intelligat. Atque in hoc conuenit cum D. Thoma Scotus in 2. dist. 3. quæst. 8. Idem propter eandem rationem affirmat de anima rationali separata à corpore, tametsi dum immersa est corpori, eò quòd pro eo statu non intelligat nisi per conuersionem ad phantasmata, & quantum ex rebus, quæ sentiuntur, manu ducitur, nequeat se ipsum intelligere per seipsam concurrentem in modum speciei intelligibilis, sed solum arguitiue ex suis operationibus.

Angelus per suam substantiam quæ patto se cognoscat.

Intellectus concurrere efficienter tamquam pars causa ad intellectionem.

Scotus loco citato tribuit D. Thomæ quasi fuerit arbitratus, intellectum per seipsum solum concurrere passiuè ad intellectionem, per speciem verò concurrere efficienter. Vnde infert, si species intelligibilis, aut id quod in modum speciei concurrat ad intellectionem, non informet intellectum, sed sit quid subsistens, nullatenus intellectionem tribui posse intellectui tamquam eia, quo emanet efficienter: quemadmodum, inquit, si calor, quo aqua calida manum calefacit, non informaret aquam, sed subsisteret, calefactio non tribueretur aquæ. Perperam tamen Scotus dicit D. Thomam fuisse arbitratum intellectum non concurrere per seipsum efficienter ad intellectionem, tamquam principium illius efficiens parziale & immediatum, quod, vnà cum specie, quæ se tenet ex parte obiecti, estque quasi instrumentum illius, producat intellectionem. Confutretur namque D. Thomæ, non secus ac Scotus, intellectum & obiectum, aut intellectum & speciem, quæ vicem obiecti subit, tenetque se potius ex parte obiecti, quam ex parte potentie, concurrere ad intellectionem tamquam duas partes vnus integri agentis immediati,

Molina in D. Thom.

A & vtramque immediatè influere in intellectionem. Neque video, vnde Scotus colligere potuerit contrariam esse D. Thomæ sententiam, nisi fortè ex eo, quòd D. Thomas sæpe affirmet, speciem esse formam, qua intellectus intelligit: quod non idcirco affirmat, quasi negare velit intellectum per seipsum habere immediatè peculiarem, partialemque influxum ad intellectionem, sed quia species informat intellectum, ab eoque sustentetur, estque parziale agens loco obiecti, quod cum eo concurrat, ipsùmque determinat ad intellectionem, non secus ac causa particularis determinat vniuersalem, tum vt effectus sit, tum etià vt sit potius huius rationis vel vterius.

Hoc adnotato, superuacaneum duxi referre, ac soluere rationes Scoti, quas Capreolus in 2. distinct. 3. quæstio. 2. ad argumenta contra quintam conclusionem, Caietanus hoc loco, & Ferrarientis 2. contra gentes cap. 98. soluere nituntur. Neque enim cum sententia D. Thomæ pugnant, neque Scotus à conclusione & doctrina huius articuli loco citato dissentit.

Circa vnionem obiecti cum potentia cognoscente, vt instat speciei intelligibilis possit immediatè cum ea concurrere ad productionem intellectionis ac notitiæ, iam supra q. 12. art. 2. ostendimus sufficere, quòd obiectum sit potentie coniunctum secundum spacium, hoc est, ab ea indistans eidemque proportionatum, eoque modo esse coniunctam essentiam diuinam cum intellectu creato per seipsum lumine gloriæ, prius natura quam efficienter cum eo concurrat ad eliciendam visionem beatificam. Non distare namq; ab intellectu, habet semper essentia diuina eo ipso, quòd intellectus est in rerum natura: quippe eum essentia diuina sit vbique proportio autem inter vtrumq; pronenit ex lumine gloriæ, quo intellectus creatus euehitur, accommodaturque sit ad concurrendum cum essentia, atque ad eliciendam visionem beatificam. Quòd autem simile vnionis modum habeat substantia angeli cum suo intellectu, ex eo est manifestum, quòd vtrumq; merè spirituale sit, eundemq; gradum spiritualitatis habeat, & non solum non distet inter se, sed etiam habeant alium coniunctionis modum, nempe subiecti cum suo accidente, quod non solum est in ea tamquam accidens in suo subiecto, sed etiam fluit ab ea efficienter tamquam passio à suo proprio subiecto.

Angeli substantiam sufficienter esse coniunctam suo intellectui ad intellectionem sui producendam.

Duobus ergo modis substantia angeli influit ac concurrat ad cognitionem, quam angelus de seipso format. Vno, mediatè, mediante scilicet intellectu, quo vitaliter, tamquam potentia cognoscente elicit cognitionem. Altero immediatè, quatenus scilicet, tamquam causa partialis concurrat cum intellectu in modum speciei intelligibilis. Atque hic cõcurtus (quicquid sectatores D. Tho. dicant) nullo modo est tribuendus intellectui angeli, sed substantiæ angeli præcisè, esto, quando intellectus intelligit aliquod obiectum per speciem, concursus speciei tribui aliquo modo possit intellectui, in quo est tamquam in subiecto. Sicut enim calefactio, qua aqua calida calefacit manum, tribuitur aliquo modo aquæ, quatenus videlicet habet in se, ac sustentat caliditatem, quæ non est ipsius, sed ignis, qui in eâ impressit proprium instrumentum ad calefaciendum: sic etiam concursus speciei intelligibilis, quæ est in intellectu tamquam subiecto, tribuitur aliquo modo intellectui tamquam subiecto à quo sustentatur, esto non tã sit instrumentum intellectus, quam obiecti, quod eam impressit. Concursus verò quo substantia Angeli in modum speciei intelligibilis concurrat, quia est immediatè ab ipsa substantia, neq; substantia sustentatur

Angeli substantiam duobus modis influere ad sui intellectionem.

ab intellectu, aut intellectus est illius causa in aliquo genere causæ, sicut è contraria substantia Angeli causa est tum efficiens, tum etiam materialis sui intellectus, nullo modo tribuitur intellectui, sed soli substantiæ Angeli.

Obiectio.

Quod si quis aduersus huiusmodi immediatum concursum substantiæ Angeli in genere causæ efficiētis ad suam ipsius intellectiōnem nobis obiiciat, actionem emanare non posse immediatè à substantia, eaque ratione constitui in substantiis potentias ab eis realiter distinctas, à quibus immediatè emanent operationes & actiones. Dicendum est, illud esse verum de actione reali, vt distinguitur contra actionem intentionalem, qua species, aut etiam imagines expressæ, tamquam à causa partiali producuntur, qualis est influxus, de quo modò loquimur. Sicut enim colores, qui non sunt qualitates effectiue actionis realis, producunt species actione intentionali: ita substantiæ, licet producere nequeant immediatè actionem realem, producere tamen possunt actionem intentionalem. Adde, quamuis à substantiis non emanent operationes propriè dictæ, emanare tamen efficiēter potentias ac proprietates: id verò longè plus est, quàm ab eis emanare effectus, actioneque intentionales.

Solutio.

DISPUTATIO II.

Utrum Angelus cessare possit à cognitione sui, & naturali Dei.

Secutorum D. Thomæ opinio.

QVOD Angelus non possit cessare à cognitione sui, affirmant Hercules in 2. dist. 3. quæst. 4. ad primam rationem principalem, Capreolus ibidem quæst. 2. ad secundum contra quintam conclusionem, citatq; pro hac sententia D. Th. q. 8. de veritate art. 9. ad septimum, idemque affirmant alij secutores D. Thomæ.

1. Conclusio. Probabile est Angelum à sui cognitione nunquam desistere.

Sit tamen prima conclusio. Probabile est Angelum nunquam cessare à cognitione sui. Probatum primò, quia præstantius est esse in actu, quàm in potentia: sed inter res omnes creatas Angelus est præstantissimus: ergo erit semper in actu alicuius saltem operationis: neq; est alia, in qua magis videatur esse semper in actu inter omnes, quæ supernaturales non sunt, quàm cognitio sui: èd quòd sit præstantissimi obiecti inter ea quæ intuitiue cognoscit, ex eoque melius, quàm ex quouis alio, deuenit in notitiam naturalem Dei. Accedit, quòd ipsi est præstantissimum, maximèque proportionatum, præsertim cum valde consonum sit rationi, vt Angelus nunquam sit omnino otiosus, maximè cum operando non defatigetur, maximamque capiat voluptatem ex rerum contemplatione, & potissimum ex penetratione suæ naturæ. Secundò, viuētia corporea nunquam cessant ab operatione vite, quia saltem semper nutriuntur: ergo neque Angelus cessabit ab operatione vitali sibi naturali: non est verò alia, à qua minùs videatur cessare, quàm à cognitione sui.

2. Conclusio. Angelum à sui cognitione non posse certum non est.

Secunda conclusio. Non est certum, quòd Angelus non possit cessare à sui cognitione. Probatum, quia ad cognitionem necessaria est attentio potentia, quæ ad imperium voluntatis poterit tam intendat. Licet ergo verisimile sit Angelum cessare non posse à cognitione, vel sui, vel aliorum obiectorum indeterminatè, non secus ac homo apertis oculis, & in præsentia obiectorum lumine illustratorum, non potest non videre aliquod eorum indeterminatè, id-

que videantur probare rationes, quibus præcedens conclusio confirmata est, non tamen videtur certum, cum cessare nunquam posse à contemplatione sui, tamen verisimile admodum sit, cum raro, aut nunquam ab ea cessare.

Quod ad secundum attinet, cum naturalis beatitudo contemplatiua Angeli posita sit in naturali Dei cognitione, quam Angelus (vt art. 3. dicitur) ex sua ipsius substantia, cæterisque rebus creatis cognitio comparat, sanè sicut probabile est Angelum nunquam desistere à cognitione suæ propriæ substantiæ, sic probabile ius adhuc est, nunquam cessare à naturali Dei cognitione. Tum quia Dei naturalis cognitio nobilior est, quàm cognitio propriæ Angeli essentia, ad eaque plus Angelus afficitur, ex eaque plus oblectationis percipit, quàm ex contemplatione suæ substantiæ. Tum etiam, quoniam cognitio Angeli, siue sit propriæ essentia, siue cuiusvis alterius rei naturalis (etiam Angeli superioris, vt artic. seq. dicitur) est comprehensiuæ: comprehensiuæ autem cognitio rei naturalis esse nequit sine notitia naturali Dei, quatenus ea res à Deo, vt à prima causa pendet: quare cum probabilius sit Angelum nunquam cessare à cognitione naturali alicuius rei indeterminatè, quàm à cognitione propriæ essentia: probabilius quoque erit nunquam desistere à cognitione naturali Dei, quàm à cognitione propriæ essentia. Vtrum autem concedendum sit daemones beatos esse beatitudine contemplatiua naturali, inferius quæstione 62. articulo primo dicitur.

ARTICVLVS II.

Utrum vnus Angelus alium cognoscat.

QVÆSTIO hæc etiam excitatur, vt explicetur modus, quo vnus Angelus alium cognoscat. Ex Scripturis namque constat, Angelos se inuicem cognoscere, & inter se mutuo loqui, & agere. Præterea, cum nullius eorum substantia sit obiectum improprietatum comparatione intellectus aliorum: lumen quoque naturæ docet, Angelos se mutuo cognoscere.

1. Conclusio.

Ex sententia D. Thomæ vnus Angelus cognoscat alium per speciem innatam. Quoniam sicut Deus vnicuique Angelorum in instanti, in quo eum creauit, infudit species rerum omnium corporearum, quibus eas possent intelligere: sic quoque infudit species aliorum Angelorum, cæterarumque rerum spiritualium, quibus eas intuitiue valeret cognoscere.

2. Conclusio.

Quo loco animaduerte, vnumquemque Angelorum, in primis non posse cognoscere cæteros Angelos per suam propriam substantiam. Licet enim illa sufficiens sit, vt seipsum perfectissimè cognoscat, atque adeò vt cognoscendo prædicata omnia, quæ in ipso includitur essentialiter, cognoscat etiã cæteros Angelos quoad prædicata omnia sibi cum illis cõmunia, non tamen est sufficiens, vt illos cognoscat quoad prædicata illis propria, quib. ab eo distinguuntur: quòd quidem hæc, nec formaliter, nec eminenter, continentur in ipsius substantia, esto ipse Angelus superior ac perfectior sit: quippe cum inferiores Angeli effectus nō sint, nec esse possint superiorum, vt eos eminenter contineant. Deinde vnusquisque Angelorum non potest alios cognoscere per illorum substantias, saltem quando absentes sunt: èd quòd illud quod in modum speciei intelligibilis influere debet ad intellectiōnem, distare non debeat ab intellectu, cum quo debet eo modo concurrere. Vt ergo vnusquisque Angelorum possit cæteros, etiam quando distant, intelligere, necesse est, vt in singulis